ڕۆڵی جاش لە ئەنفالدا.. عەلی مەحمود محەمەد

ئۆپەراسیۆنی ئەنفال بە بەشداری سوپای عێراق و هێزە تایبەتەکان و ئەمن و ئیستخباران و .... بە هاوکاری زیاتر لە 366 فەوجی جاش و دەیان مەفرەزە خاسەی جاشی کورد ئەنجامدران. هاشم سوڵتان لە وتەیەکی بەرگریدا لە پرۆسەی دادگایی ئەنفالدا ژمارەی جاشەکانی بە 250000 کەس دیاریکردووە.
لەسەرجەم ئۆپەراسیۆنەکاندا دیدەرەکان شایەدی ئەوە دەدەن, جاشەکان لە هەموو ئۆپەراسیۆنەکان پێش سوپا کەوتوونە, زۆرینەی خەڵکەکە بە چاوساغی و درۆی ئەوان دەستگیرکراون, بە پێی بەڵگەنامەکان هیچ فەوج و مەفرەزەی تایبەتی جاش نییە, بەشداری چەند پرۆسەیەکی ئەنفالیان نەکردبێت, لە ماوەی ئەنفالدا بەشدار نەبوبێت, یاخود هاوکات لە گەڵ بەشداری لەو کات و شوێنەدا ئەرکیان پێ نەسپێردرابێت.

بۆچی جاشەکان هەموو تاوانباری بەشداری ئەنفالن؟

لە ڕێکەوتی 8-9-1987 بە نووسراوی ژمارە 5731ی بیرۆی باکووری پارتی بەعسی عەرەبی سۆسیالستی, بڕیار درا تەنها 50%ی پێکهاتەی فەوجە خەفیفەکان لە بارەگا جێگیرەکانیان و رەبایەکان بمێننەوە, ئەوی دی بەکار بهێنرێن بۆ پەلاماری گوندە قەدەغەکراوەکان, بۆ ئەوەی پەلاماری پێشمەرگەو دانیشتووانە سڤیلەکەی بدەن, لە هێرشەکاندا پێش سوپا کەوتن, بەشداریان کرد لە پەلاماری هاووڵاتیانی سڤیلی لادێ نشین, خانووی هاووڵاتیانیان روخاند, مزگەوت و قوتابخانەو نەخۆشخانەیان وێران کرد, لە تاڵانیش دەستیان نەپاراست, بڕیاری 4008یش لەو بارەوە ئازادیانی کرد لە تاڵانکردن. واتا بەردەوام چارەکی کۆی ژمارەی فەوجە خەفیفەکان لە ماوەی ئەو 364 ڕۆژەدا لە ئەرکدا بوون لە پانتایی جوگرافیای کوردستان, وێڕای چارەکێکی زیاتری دیکەیان بەردەوام لە بارەگاو رەبایەکاندا پارێزگاری حکومەتیان دەکرد و ڕێگاکانیان دەپاراست و بۆسەیان دادەنایەوە لەسەر ڕێگاکان بۆ پێشمەرگەو هاووڵاتیان, دەیان و سەدان تاوانی جەرگبڕیان لەو بۆسانە ئەنجامدا. لە تەواوی پرۆسەی ئەنفالەکان و قۆڵەکانیەوە, سەرەتا جاشەکان چونەتە گوندەکان و هەڵەت و شیو دۆڵ و ناو ئەشکەوتەکان و سەر چیاکان دواتر سوپا, بەمەش دەردەکەوێت تەواوی فەوجە جاشەکان لە پرۆسەی ئەنفالدا لانی

کەم چەندین جار بەشدارییان کردووە لە تاوانەکەو هاوپشکن لە تاواندا تێمەتبارن بە ئەنجامدانی جینۆساید, ناویان لە لیستی تێمەتبارانی ئەنفال نووسرابێت یان نا.
تەنانەت مندالانیان چەکدار دەکرد بۆ موچەکانیان, لەو ئاستەدا ژمارەیەکی زۆریشیانیان بە کوشتدا, ئەمەش تاوانێکی دیکەیانە لە پێ تاوانی بەشداری لە تاوانی جینۆسایدی ئەنفال.

پشکی جاش لە جێبەجێکردنی بڕیاری 4008

لە ئۆپەراسیۆنی ئەنفالدا زۆربەی دەستکەوتەکان کە بەدەست دەهێنران لە سەروەت و سامان بۆ فەوجی جاشەکان و هێزەکانی حکومەتی عێراقی بوون بە پێی بڕیارەکە, هێزەکان عێراق بە تەواوی دەستکراوە کران بۆ فەرهودو تاڵانی, بە تایبەت فەوجەکانی جاش.
خاڵی حەوت لە بڕیاری 4008, جاشەکانی سەرپشك کرد لە تاڵانکردن” هەموو ئەو شتومەکانەی کەوا فەوجەکانی بەرگری نیشتمانی جەنگاوەرەکانیان دەستیان دەکەوێت بۆ خۆیان دەبێت, تەنها چەکە قورسەکان و چەکی پشتیوانی و چەکی مام ناوەندی نەبێت چەکە سوکەکان بۆ خۆیان دەبێت, ئێمەی لێ ئاگادار بکەنەوەو تەنها ژمارەکانیان تۆمار بکەن. پێویستە لەسەر فەرماندەی جحافلەکان چالاك بن و بۆ ئاگادارکردنەوەی هەموو موستەشارەکان و فەرماندەی سرییەکان و مەفرەزەکانیان, وە بە وردی ئێمە ئاگادار بکرێینەوە لە چالاکییەکانی فەوجەکانی بەرگری نیشتمانی”.

لە ئۆپەراسیۆنی ئەنفالی یەك 70 فەوجی جاش جگە لە مەفرەزە خاسەکان بەشداربوون, ئەنفالی دوو 77 فەوجی جاش, ئەنفالی سێ 70 فەوجی جاش, ئەنفالی چوار 55 فەوجی جاش, ئەنفالی 5 و 6 و 7 چل و پێنج فەوجی جاش بەشدارییان کرد.
هەرچەندە ئەنفالی 1 و دوو و چوارو هەشت بە ئۆپەراسیۆنی سوپا ناوزەد کراوە, سێ و پێنج و شەش و حەوت بە ئۆپەراسیۆنی جاش و هێزە ناوچەییەکان , بەڵام لە ئەنفالی هەشتدا لانی کەم 163 فەوجی جاشی خەفیفە کۆی گشتی65,375جاش بەشداری ئۆپەراسیۆنەکەیان کردووە.
بە پێی بەڵگەنامەیەك بە واژۆی سەرکردەی ئۆپەراسیۆن لیوا روکن یوسف محەمەد ئەلزەرب, فەرماندەی لەشکری پێنج لەجۆری (ئەو پەڕی نهێنی و تایبەت) بە ژمارە (ح2 2422) لە (25 ك. 1. 1988) بۆ فەرماندەیی گشتی سوپای ناردووە, دیاریکردووە لەو شاڵاوە 13553 کەس دەستگیرکراون, کە ” 893 کەسیان تێکدەرن”پێشمەرگە”, 737 کەسیان تێکدەری خۆ بەدەستەوە دەر, 1489 پیاو, 3373 ژن, 6964 منداڵ” بوونە. هاوکات لە راپۆرتەکە ستایشی رۆڵی فەوجە خەفیفەکانی

کردووە کە لە هەمووو قۆڵەکانەوە پێش کەرتەکانی سوپا کەوتوونە, بەشداری روخاندنی لادێکان و تاڵانیەکانیان کردووە.
جاشەکان سەرباری ئەوەی راستەوخۆ لە کردە سەربازییەکان پێش سوپا کەوتونە و بەهۆی شارەزایی و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانیانەوە هۆکاری گرتنی زۆرینەی خەڵك بوونە, هاوکات لە رێگای ئەوانیشەوە خەڵکێکی زۆر تەسلیم بوونەتەوە کە زۆرینەیان پیاوی گەنج و زۆریان چەکدار بوونە, واتا لە کاتی ئۆپەراسیۆنی ئەنفال و کاتی ئاساییدا رۆڵی خۆیان لە ئەنفالکردنی خەڵکدا گێڕاوە.
جاری واش رێك کەوتووە لە پرۆسەی ئەنفالدا جاشەکان رۆڵی پۆزەتیفیان گێڕاوە وەك لە ئامریەی سەربازگەی تەق تەق بە هاوکاری جاشەکان هەندێکیان ئازاد کراون لە چەمچەماڵ و دوزیش جاشەکان هەندێکی دیکەیان ئازاد کردووە, تاك و تەرا لێرەو لەوێش جاشەکان ژن و منداڵیان لە زۆر جێگا بەهۆی خزمایەتییەوە بەرداوە .

دادگایی کردن

لە پرۆسەی دادگاییەکەی دۆسییەی ئەنفال حەوت تۆمەتبار وەك تۆمەتباری سەرەکی دادگاییکران, وە 42 تۆمەتباریش لە هەنگاوی یەکەمدا دیاریکرابوون بۆ ئامادە نەبوون لێ دادگاییکردن وەك لە دوو نامەی دادگای باڵای تاوانەکاندا ناویان هاتووە " بە پێی نووسراوی ف2 1445 رێکەوتی 2005-12-18 ی دادگای باڵای تاوانەکان, بڕیاری گرتن بۆ 24 کەس دەرچوو, کە بریتی بوون لە" نزار خەزرەجی, یونس ئەلدرب, ئەیاد خەلیل زەکی 89-اللوائ الرکن (ایاد خلیل زکی) قائد ق ق جج /د و /, رەمزی مەحمود 92-اللوائ الرکن (رمزی محمود عبداللە) قائد فق مش /33, سەعید مەحمود باریکە, قاسم دۆەیی 216-قاسم رشید درۆیی , معتەسەم بەرزنجی, یاسین رەئوف, تەحسین شاوەیس, قاسم ئاغای کۆیە, بایز عەبدالڕەحمان, عەلی ئەحمەد رەشید, نیعمە فارس 86-الفریق الرکن (نعمە فارس حسین) معاون رئیس ارکان الجیش للتدریب
, حەمید شەعبان, نەجم عەبدوڵا دوری, عیسمەت سابیر 94-اللوائ الرکن (عصمت صابر عمر) قائد فق /4 ,عەدنان جەباری 179-سعید عدنان جباری, جیهان موسا, رەفعەت گلی شمال رفعت کلی امر سریە , عوسمان شێخ سەعید, شێرزاد ساڵەح, تۆفیق جەبار قارەمان 159-توفیق جبار قارمان، حوسێن شێخ سەعید, حەسیب حەمە ئینجە".
هەروەها "لە رێکەوتی 2005-12-21, بە پێی نوسراوی دادگای باڵای تاوانەکان ژمارە ف2 1474, داوای ناوی سیانی و ناونیشانی 18 تاوانبار دەکات کە بریتین لە" سەعید مەحمود باریکە, عەدنان

جەباری, شێخ رەئوف, شێخ جەعفەر 164-جعفر عبدالكريم البرزنجى
محافز السليمانيێ, شێخ رەمەزان, قاسم دڵەیی, جیهان موسا, معتەسەم بەرزنجی, رەفعەت گلی, یاسین رەئوف, غەسان شێخ سەعید, تەحسین شاوەیس 409-تحسين شاويس سعيد , شێرزاد ساڵەح, قاسم ئاغای کۆیە 115-المستشار (قاسم فارس تاهر مصتفى اغا) ف د و /, تۆفیق جەبار قارەمان, بایز عەبدالڕەحمان, حوسێن شێخ سەعید, عەلی ئەحمەد رەشید, حوسێن حەمە ئینجە”.

-نزار خەزرەجی, کە بە وتەی خۆی راستەوخۆ فەرماندەیی ئەنفالەکانی 1 , 2, 4 , 8ی کردووە ناوی لە لیستەکەدا نییە, وە 25 کەس لە کۆی 42 کەسە داواکراوەکە ناویان لە لیستی تۆمەتباران نییە کە 21 یان کوردن و راستەوخۆش کەسوکاری قوربانییان لەمانەو زۆری دیکە سکاڵایان لە دژیان تۆمارکردووە, کاتی خۆی پێش دادگای باڵای تاوانەکان لیستەکەیانم بڵاو کردەوە.

زۆرینەی تاوانبارانی ئەنفال کوردن

لیستی 423 کەسەکەی تۆمەتبارانی دووەمی ئەنفال بە تایبەت کوردە جاشەکان لە سەر بنچینەی ئەو بەڵگەنامانەی دەست کەوتن لە بەشداریان لە پرۆسەکە نموونە 163یان لە ئەنفالی 8, 77یان لە ئەنفالی یەك و دوو کە نیشانەی ئازایەتیان وەرگرت, وە هەندێك بڕیاری دیکەی وەرگرتنی نیشانەی ئازایەتی دیاریکراون, وەك بینیمان 21 کەس کە راستەوخۆ کەسوکاری قوربانیان سکاڵایان لەسەریان تۆمار کردووە, ناویان لە لیستەکە هەر نییە, سەرباری زۆر ناوی دیکە سکاڵایان لەسەر تۆمار کراوە, بەڵام دواتر بە هۆکاری نەزانراو ناویان نەچۆتە لیستەکەوە.

وە کەسانێکی زۆریش هەن لە میانی پرۆسەی ئەنفالدا تاوانی قێزەونیان ئەنجامداوە کەچی بەهۆی نەبوونی هۆشیارییەوە کەسوکاری قوربانیان سکاڵایان لە دژیان تۆمار نەکردووە.

ئەگەر کوردەکان تەنها ئەو 258 کەسە بن لە کۆی لیستە 423 کەسییەکە ئەوا 60,9%ی تۆمەتباران دیاریدەکەن, کە زۆری دیکە لە لیستەکەدا هەن, وێرای لیستە 21 کەسییە داواکراوییەکەی خولی یەکەم و ئەوانەی سکاڵایان لەسەر تۆمارکراوە لە لایەن قوربانیانەوە نەخرانە هیچ لیستێکەوەو ئەوانەشی سکاڵایان لە دژیان هەر تۆمار نەکرا.

کەواتە ئەگەر ئەنفال بڕیارەکەی لە لایەن ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشەوە درابێت , ئەوا جێبەجێکارەکەی بەشێوەی گشتی جاشی کوردن, ئێستا هەموو لە سزا نەك رزگاریان بووە, بگرە کەوتوونەتە بەر پاداشتی دەسەڵاتی کوردی.

بۆچی دادگایی ناکرێن؟

بە بەهانەی لێبوردنی گشتی بەرەی کوردستانییەوە تۆمەتبارانی ئەنفال هەموو لە سزاو لێپرسینەوەو بەرپرسیارێتی رزگاریان بووە, لێبوردن ئەوانەشی گرتەوەوە تا دوای 2003 لە بەغدا بوون, لە کاتێك تاوانی ئەوان گلانە بە تاوانی جینۆسایدو تاوانی جەنگ و تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی, لێبوردن ئەو جۆرە تاوانانە ناگرێتەوە, گوایە ڕێگا دراوە لە ڕێگای مافە کەسییەکانەوە قوربانییان سکاڵا تۆمار بکەن, بەڵام ئەمە راست نییە هەموو دەزگاکانی حکومەت لە بەردەم سکاڵای کەسوکاری قوربانییان داخراوە, بە فەرمی سکاڵامان لە داواکاری گشتی رەتکراوەتەوە, دەسەڵاتی باڵای کوردستان فەرمانییان داوە ئەم کەیسە نەجوڵێنرێت, هیچ سکاڵایەك لە دژی تاوانبارانی ئەنفال نەجوڵێنرێت.

بسم الله الرحمن الرحيم

المحكمة الجنائية العراقية العليا
قضاة التحقيق

9099

العـــدد: ق٢/ ١٤٧٤
التاريخ:٢١/ ١٢/ ٢٠٠٥

الى/ مكتب المحكمة / السليمانية
م/ معلومات

تنفيذا لمل جاء بقرار هذه المحكمة بتاريخ ٢٠٠٥/١٢/٨
يرجى تزويدنا بالاسم الثلاثي واللقب والعنوان للمتهمين المدرجة اسمائهم ادناه وذلك لامور تحقيقية مع التقدير.

القاضي
رائد جوحي
رئيس قضاة التحقيق

الاسمـــاء

١.سعيد محمود باربك
٢.عدنان عبدالله جباري
٣.شيخ رؤوف
٤.شيخ جعفر
٥. شيخ رمضان
٦.قاسم دره ى
٧.جهان موسى
٨.معتصم محمد البرزنجي
٩.رافت كلي
١٠.ياسين رؤوف
١١.غسان شيخ سعيد
١٢.تحسين شاوس
١٣.شيرزاد صالح
١٤.قاسم اغا كوي
١٥.توفيق جبار قارمان
١٦.بايز عبد الرحمن
١٧.حسين شيخ سعيد
١٨.علي احمد رشيد
١٩.حيسن حمة انجة

Iraqi high Tribunal
Investigation Judges
Baghdad , Iraq

9101

المحكمة الجنائية العراقية العليا
قضاة التحقيق
بغداد – العراق

No — العدد ق ج/١٤٤٥
Date — التاريخ ٨/١٢/٢٠٠٥

الى / وزارة الداخلية / الجنائية والحركات

م / تعميم امر قبض

تنفيذاً لقرار قاضي التحقيق المحترم بتاريخ ٢٠٠٥/١٢/٨.

تعميم امر القبض الصادر بحق المتهمين المدرجه أسمائهم ادناه لصدور امر قبض بحقهم وفق المادة (١٢) من قانون المحكمة الجنائية العراقية العليا ونرفق طياً مذكرات القبض الصادرة بحقهم للتفضل بالاطلاع وتعميم اوامر القبض الصادرة بحقهم واعلامنا مع الاحترام والتقدير .

المحقق الاقدم

٠٠٣٣١٧

اسمـــــاء المتهميـــن

ت	اسم المتهم	ت	اسم المتهم
١	نزار عبد الكريم الخزرجي	١٣	نعمة فارس
٢	يونس الذرب	١٤	حميد شعبان
٣	اياد خليل زكي	١٥	نجم عبد الله الدوري
٤	رمزي محمود	١٦	عصمت صابر
٥	سعيد محمود باربك	١٧	عدنان عبد الله جباري
٦	قاسم دره ي	١٨	جهان موسى
٧	معتصم محمد البرزنجي	١٩	رأفت كلي
٨	ياسين رؤوف	٢٠	عثمان شيخ سعيد
٩	تحسين شاوس	٢١	شيرزاد صالح
١٠	قاسم اغاكوي	٢٢	توفيق جبار قارمان
١١	بايز عبد الرحمن	٢٣	حسين شيخ سعيد
١٢	علي احمد رشيد	٢٤	حسيب حمه الجة

9102

المـرفـقـات

اوامـر قبـض عدد (٢٤) .